

Adam Kosidło

Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni

e-mail: a.kosidlo@amw.gdynia.pl

ORCID: 0000-0001-5906-7697

DOI: 10.34813/04coll2019

MAROKO W UNII AFRYKAŃSKIEJ, CZ. III¹: W POSZUKIWANIU MIEJSCA

STRESZCZENIE

Sukces przyjęcia do Unii Afrykańskiej spowodował, iż Maroko zaczęło być jeszcze bardziej aktywne na arenie międzynarodowej i postanowiło otworzyć się szerzej na Czarną Afrykę, a nawet przystąpić do Wspólnoty Gospodarczej Krajów Afryki Zachodniej (ECOWAS), co zaskoczyło i zaniepokoiło czołowych liderów tego ugrupowania, którzy jednak ociągają się z podjęciem ostatecznej decyzji. Oczekiwanie trwa do dnia dzisiejszego i jest swoistą porażką – jak na razie – marokańskiej dyplomacji. A poza tym wydaje się, że obecnie polityka międzynarodowa sprzyja Maroku. Wszyscy wielcy tego świata – USA, Chiny, Rosja, UE – wolą utrzymanie *status quo* w regionie Maghrebu i nie rozważają możliwości jakiegoś nowego otwarcia. Treści tego artykułu przekonują również, iż w omawianym przypadku geopolityka i regionalne bezpieczeństwo wykazują swoją wyższość nad prawem międzynarodowym. A ponadto udowadniają, że sprawa Sahary Zachodniej jest najważniejszą kwestią polityczną dla dzisiejszego Maroka.

Słowa kluczowe:

Maroko, Algieria, ONZ, UA, Maghreb, Mohammed VI, Front POLISARIO, SADR.

Wprowadzenie

Przystąpienie Maroka do UA znacznie poprawiło jego pozycję polityczną i z wielokrotności możliwości oddziaływania nie tylko w ramach samej

---

¹ Zob. A. Kosidło, (2018), *Maroko – trudny powrót do Unii Afrykańskiej*, cz. I: *Poszukiwanie drogi*, „Colloquium”, nr 3, ss. 25-56; A. Kosidło, (2019), *Maroko – trudny powrót do Unii Afrykańskiej*, cz. II: *W poszukiwaniu sojuszników*, „Colloquium”, nr 1, ss. 77-102.

Unii, ale nawet w ONZ, co zaowocowało tym, iż Rabat stał się bardziej stanowczy w sprawach kontynentu i zaczął coraz aktywniej przeciwdziałać dążeniom niektórych państw, aby w kwestii Zachodniej Sahary wykorzystywać obie te organizacje. Nowa dyplomatyczna strategia Maroka zakładała odtąd ustanowienie własnej kontroli nad tym, co społeczność międzynarodowa nazwała problemem Zachodniej Sahary. Wynikająca z niej asertywność marokańskiej dyplomacji stała się więc tym samym świadectwem porzucenia „statycznego stanowiska” – co podkreślił marokański analityk Samir Bennis – i zerwania także „z krótkowzrocznym podejściem, które nie pozwalało Maroku poszerzać swego wpływu poza francuskojęzyczną zachodnią Afrykę” (Bennis, 2017).

Swoje cele Rabat będzie starał się osiągnąć poprzez pozostawienie własnej propozycji autonomii dla Zachodniej Sahary na forum Rady Bezpieczeństwa ONZ – jako jedynej opcji rozwiązania – z jednoczesnym ograniczeniem roli decyzyjnej w tej sprawie instytucjom afrykańskim oraz poprzez robienie antymarokańskiego trójkąta: Algieria – RPA – Nigeria. Równie ważnym z zakresu dyplomacji publicznej zadaniem stało pozyskanie poparcia Afrykanów – także z krajów anglojęzycznych – dla idei odrzucenia niepodległości dla Zachodniej Sahary, mimo funkcjonowania w niej MINURSO, która to w swojej nazwie zawiera przecież inny cel, a mianowicie przeprowadzenie referendum.

Natomiast strategia ekonomiczna w dalszym ciągu polega na nawiązywaniu i poszerzaniu kontaktów gospodarczych z krajami kontynentu oraz na rozwoju rodzimej produkcji, która w rosnącym stopniu zaspakajałaby popyt na afrykańskim rynku i przyciągałaby jednocześnie bezpośrednio zagraniczne inwestycje. To z kolei powinno ustawić Maroko jako pomost (*hub*) do działań międzynarodowego kapitału na kontynencie. Chcąc przyspieszyć realizację tego zamiaru władze Maroka całkiem niespodziewanie postanowiły – jako że integracja gospodarcza krajów Maghrebu (Arabska Unia *Maghreb* – *AUM*) została zahamowana konfliktem saharyjskim – przystąpić do ugrupowania zrzeszającego kraje zachodniej Afryki (*Economic Community of West African States* – *ECOWAS*). Gdyby tak się stało, byłby to kolejny duży sukces dyplomatyczny i ekonomiczny, ale – aby go osiągnąć – należało najpierw uzyskać zgodę regionalnego hegemonu, czyli Nigerii. I władze w Rabacie zaczęły go urzeczywistniać drogą znaną i nazwaną już przez publicystów jako „the royal charm offensive” (*Morocco, on a Charm Offensive*, 2017).

Zabiegi dyplomatyczne Mahommeda VI

Także po przyjęciu Maroka do UE, Mahommed VI kontynuował energicznie osobistą dyplomację odwiedzając pięć kolejnych krajów, dziękując ich władzom za poparcie starań Maroka. Najpierw – na początku lutego – odbył oficjalną wizytę do Południowego Sudanu, a następnie odwiedził Ghanę, Wybrzeże Kości Słoniowej, Gwineę, Kenię, Mali i Zambię (*King Mohammed VI to Visit*, 2017). Te wizyty ukazują wyraźnie zadania i cele marokańskiej dyplomacji.

Wybierając Południowy Sudan – w większości niemuzułmański – jako pierwszy cel po ponownym przyjęciu swego kraju do UA, król Maroka publicznie dał znać swoim przeciwnikom, głównie RPA i Algierii, że nie boi się rywalizacji z nimi w regionach, gdzie dotąd Maroka nie było. Jak wszędzie i tutaj posiłkował się w swoich zabiegach dyplomacją ekonomiczną i bezpośrednimi kontaktami. Spotkał się więc z prezydentem Salva Kiir Mayarditem i podpisał z nim 9 umów o współpracy, które obejmowały m. in. politykę zagraniczną, budownictwo, rolnictwo, wspólne inwestycje, podatki, rolnictwo, rybołówstwo, produkcje żywności, kopalnictwo i biznes. Marokański monarcha odwiedził także szpital polowy – będący w stanie przyjmować do 4000 pacjentów dziennie – który Marokańczycy utworzyli w styczniu 2017 r., niedaleko stolicy Judy, oraz obiecał dostawy leków i żywności dla pacjentów. Minister spraw wewnętrznych Mohamed Hassad obiecał natomiast pomoc przy projektowaniu nowej stolicy Sudanu sumą 1,5 mln \$, chociaż warto przypomnieć, że koszt całkowity tego projektu to ok. 10 mld \$ (*King Mohammed VI Building*, 2017). Ta wizyta miała dla Maroka poważne znaczenie propagandowe, jako że – jak dotąd – ani prezydent Algierii ani Południowej Afryki nie byli jeszcze obecni w tym pogrążonym w wojnie domowej młodym kraju, a równocześnie politycy algierscy i liderzy SADR przywołują często wyniki referendum w Sudanie jako przykład rozwiązania konfliktu saharyjskiego, w następstwie którego pojawiło się w 2011 roku nowe państwo. Aktywność dyplomacji marokańskiej przyniosła w tym przypadku konkretne efekty. Wspólny komunikat opublikowany po wizycie odrzucał podobieństwo sytuacji polityczno-prawnej stwierdzając, że „kwestia Sahary jest inna w swojej genezie, w położeniu prawnym i w politycznym podłożu od sprawy południowego Sudanu” i że prezydent Salva Kiir Mayar-

dit uważa za słuszne, aby „regionalny spór o Saharę” został rozwiązany przez ONZ (Bennis, *South Sudan*)².

Następna dziękczynna wizyta miała miejsce w Ghanie, 17-18 lutego 2017 r., gdzie po spotkaniu z prezydentem Nana Akufo-Addo podpisano 26 wstępnych porozumień między obu rządami i przedstawicielami świata biznesu, które miały na celu wzmocnienie współpracy w dziedzinie handlu, rolnictwa i inwestycji. Była to pierwsza królewska wizyta w tym kraju, a jej sukces w dużej mierze przygotowany został przez wcześniejsze obrady dwustronnego forum biznesowego (Kwawukume, 2017). Ale nie spowodowała ona zmiany stanowiska władz Ghany w sprawie referendum w Zachodniej Saharze.

Natomiast Zambię Mahommed VI planował odwiedzić jeszcze pod koniec 2017 r., ale w skutek interwencji dyplomacji RPA wizyta nie doszła do skutku. Ale kiedy sprawa przyjęcia Maroka do UA w końcu stycznia się stała się faktem, król Maroko przyjął powtórne zaproszenie. Obserwatorzy uważali, że to będzie dla niego najtrudniejsza wizyta. Tak się jednak nie stało. Prawdopodobnie oferta gospodarcza Maroka okazała się atrakcyjna dla władz Zambii. Była to pierwsza podróż marokańskiego władcy do Zambii, a wynik mógł obiecywać dalszą owocną współpracę, jako że w czasie jej trwania podpisano 19 porozumień, z czego 8 były to ustalenia międzyrządowe, a 11 między prywatnymi przedsiębiorstwami, które dotyczyły wielu dziedzin życia gospodarczego i społecznego (*King of Morocco; Zambia happy*). Wynik tej wizyty można uważać przynajmniej za niepowodzenie dyplomacji RPA, ale tym razem nie chodziło już o kwestię przyjęcia Maroka do UA, ponieważ to było już faktem od ponad dwóch tygodni.

Wizyta w Gwinei – 20-22 02.2017 r. – była również dużym sukcesem dla Mahommeda VI. Przyjęty został uroczyście w pałacu prezydenckim, który po odbudowie wspartej przez Rabat – po wybuchu w 1996 roku – otrzymał nazwę Pałacu Mohammeda V, dziadka obecnego króla Maroka. Sympatia była zresztą obustronna, bo to w końcu prezydent M. Alpha Condé, aktualny przewodniczący Unii Afrykańskiej, poprowadził sprawnie obrady, w wyniku których 30 stycznia Maroko wróciło do panaafrykańskiej organizacji. Komplementując gościa podczas ceremonii podpisywania 8 porozumień o współpracy – głównie o charakterze gospodarczym i w dziedzinie ochrony środowiska – prezydent przypomniał, że już pierwsza jego wizyta w 2014 r.

---

² “While considering that the issue of Sahara is different in its genesis, legal and political background from that of South Sudan, President acknowledges the efforts of the UN to reach a political solution to the regional dispute over the Sahara”.

była także sukcesem dla Gwinei. Podkreślił także – nawiązując do przyjęcia Maroka do UA – wagę tego faktu, który pozwoli Unii Afrykańskiej na „wzmocnienie autonomii organizacji i przejęcie kontroli nad afrykańskimi kwestiami”. Szczególnie dziękowano królowi za przekazanie za darmo 20 tys. t nawozów sztucznych (z obiecanych 100 tys. t) na nadchodzący sezon w rolnictwie, podczas gdy pozostałe 80 tys. ton miało być dostarczone w cenach, które bardzo zredukują, bądź nawet wyeliminują, rządowe dotacje. Ta obietnica miała wynikać z postanowień Deklaracji z Abudży z 2006 roku, w której ministrowie rolnictwa krajów Afryki postanowili unowocześnić rolnictwo, także poprzez szersze stosowanie nawozów sztucznych, z zamiarem osiągnięcia rocznego wzrostu plonów w rolnictwie o 6%, który to pomógłby w krótkim czasie – jak zakładano – wyeliminować głód (*Abuja Declaration*) Gospodarze wyrazili także wdzięczność za chęć udzielenia pomocy technicznej i materiałowej dla zmodernizowania stolicy Konakry, w tym przedsięwzięć mających na celu polepszenie stanu dróg i rozbudowę sieci kanalizacyjnych (*Visits of King Mohammed VI*, 2017³).

Podobnie dobrze przebiegała robocza wizyta króla marokańskiego na Wybrzeżu Kości Słoniowej (WKS) 24 lutego 2017 roku (*King Mohammed VI Arrives in Abidjan*, 2017). W tym kraju sympatia dla Maroka jest wsparta także poprzez ekonomię. Maroko szybko stało się tutaj największym zagranicznym inwestorem, który posiadał w końcu 2015 roku już 22% (185) wszystkich obcych firm (Francja 16%), które z kolei zainwestowały w tym kraju w 2016 roku 213 mln €, podczas gdy Francja tylko ok. 100 mln €. O tempie marokańskiej ekspansji najlepiej świadczy fakt, że jeszcze w 2014 roku marokańskich przedsiębiorstw było tam ledwie 2%. Dla pełnego obrazu warto dodać, że całość bezpośrednich zagranicznych inwestycji na WKS wyniosła w 2016 roku ok. 1,37 mld €, czyli że marokańskie inwestycje stanowiły 1/6 wszystkich lokat kapitałowych (Dieseldorff, *Morocco*, 2016; Lahsini, *Morocco*, 2017)⁴. Następnym dobrych stosunków między Rabatem a Abidżanem było wsparcie przez Maroko kandydatury WKS na niestałego członka RB ONZ w maju 2017 roku.

Następnego dnia król miał odwiedzić Mali, ale ta podróż została odwołana i zmaterializowała się dopiero w połowie maja 2017 roku. Tym razem król marokański był także podejmowany jako wielki polityk oraz

---

³ “We strongly rely on Moroccan presence within the African Union to enhance the autonomy of the organization and to take control of African issues”; “Morocco is a great African country and in Africa we rely heavily on HM King Mohammed VI to defend Africa's interests”.

⁴ USA – 22 mln \$, Wielka Brytania – 17 a Chiny – 16 mln.

dostojnik i zwolennik umiarkowanego islamu, który sfinansował wykształcenie 300 imamów i obiecał edukację dalszych 500 w Mohammed VI Institute for the Training of Imams. Pomoc ta – poza wsparciem gospodarczym – jest ważną, jako że teren Sahelu stał się areną aktywnej działalności radykalnych dżihadystów, których propagandzie rządy krajów islamskich usiłują się przeciwstawić (*Morocco's King Mohammed VI*, 2017; Masaiti, *King Mohammed*, 2017). I Maroko rzeczywiście dużo w tej materii robi, chociaż nie do końca skutecznie, co widać choćby w liczbie i akcjach podejmowanych przez radykalizowanych obywateli własnego kraju.

W połowie maja 2017 roku odbyła się bardzo oczekiwana w Rabacie wizyta nigeryjskiej delegacji rządowej, na czele z ministrem spraw zagranicznych Geoffreyem Onyeamą, którą podejmował minister spraw zagranicznych Maroka Nasser Bourita w otoczeniu licznych ekspertów ekonomicznych i polityków. 15 maja w pałacu królewskim nastąpiło podpisanie – w obecności króla Mohammeda VI – dwóch umów gospodarczych: 1/ nigeryjsko-marokańskiego porozumienia o budowie gazociągu z Nigerii do Maroka, *Joint Initiative on the Morocco–Nigeria Gas Regional Pipeline* oraz 2/dwustronnego porozumienia o produkcji i dostawach nawozów sztucznych, *Fertiliser Initiative*, które było kontynuacją porozumień z grudnia ubiegłego roku (*Nigeria-Morocco: Gazoduc*, 2017).

Ta pierwsza inicjatywa – już nazwana przez marokańskie mass media „cudem Afryki” – ma mieć historyczne znaczenie, jako że została wymyślona przez Afrykanów i będzie realizowana dla Afrykanów, a może mieć wpływ na życie ok. 300 mln ludzi w Zachodniej Afryce, głównie poprzez przyspieszenie elektryfikacji regionu i zaoferowanie konkurencyjnego rynku energii elektrycznej.

Druga z kolei ma unowocześnić – korzystając z technologii marokańskich – 11 mieszalni nawozów (głównie w stanach: Sokoto, Ogun, Edo, Imo) i spowodować produkcję 1,3 mln t nawozów sztucznych oraz stworzyć 50 tys. bezpośrednich miejsc pracy i 150 tys. pośrednich oraz zapewnić nigeryjskim rolnikom dobrą jakość nawozu. Nie należy jednak spodziewać się szybkiej realizacji pierwszego projektu, jako że umowa go powołująca jest bardziej listem intencyjnym, który ma dopiero opracować kosztorys i przekonać strony o jego opłacalności (*Nigeria, Morocco sign*, 2017).

Zwrot ku Czarnej Afryce

W trakcie swojej dyplomatycznej ofensywy król Mahommed VI zwrócił się 24 lutego 2017 roku – dla wielu obserwatorów całkiem niespo-

dziewanie – z prośbą do Ellen Johnson Sirleaf, prezydent Liberii i przewodniczącej Wspólnoty Gospodarczej Państw Zachodniej Afryki o pełne członkostwo w tej organizacji, w której dotąd Maroko posiadało jedynie status obserwatora (Byiers, Tasnim, 2018)⁵. To właśnie ta aplikacja stanowiła kolejny wyraźny przejaw chęci strategicznego powiązania Maroka z Czarną Afryką, dla realizacji własnych celów w oparciu o projekt, który w zakresie integracji jest najbardziej ambitnym ze wszystkich 8 afrykańskich planów integracyjnych. Maroko liczyło na rynek tego ugrupowania, który liczy ponad 320 mln konsumentów z GDP o wartości około 700 mld \$, dysponującym ponadto ważnymi surowcami, takimi jak: ropa naftowa, bawełna, kakao, kawa, złoto czy kauczuk oraz stanowi chłonne miejsce na bezpośrednie inwestycje, a także zapewnia swobodne przemieszczanie się ludzi, towarów i kapitału. Ugrupowanie to obecnie składa się z 15 krajów, z których jednak żadne – co stanowi pewien problem i precedens – nie graniczy z Marokiem⁶. Ale za to geopolitycznie stanowi naturalne sąsiedztwo dla Maroka, które wydatnie wzmocni jego pozycje także w kwestii konfliktu saharyjskiego. Tym bardziej, że w tym regionie tylko 2 kraje uznają istnienie SADR – Nigeria i Ghana. To, co wzmocniało nadzieje Maroka to fakt, iż w 2017 roku było już drugim, po RPA, największym inwestorem w Afryce, ale pierwszym w ECOWAS (*Morocco's Trade with*, 2017). Po przyjęciu Maroka organizacja ta może stać się 16 ekonomiczną potęgą świata (teraz jest 21) i wyprzedzi Turcję, a będzie tuż za Indonezją. Waga jej trochę wzrośnie także, kiedy jako obserwator dołączy doń niej Czad i prawdopodobnie Tunezja (Touré, *The Accession*, 2017)⁷. Byłby to kolejny sukces dyplomacji Maroka i poluzowanie więzów z Arabską Afryką, co już było zresztą widoczne, kiedy Maroko

---

⁵ Mounia Bourcetta, sekretarz stanu w marokańskim MSZ wyjaśnił, że aplikacja Maroka jest „a strategic decision with strong political and economic dimensions”, która jednak nie ma na celu osłabienia jakiegokolwiek państwa.

⁶ Najliczniejsze są kraje frankojęzyczne i przez to bardziej podatne także na wpływy Paryża – 8 (Benin, Burkina Faso, Wybrzeże Kości Słoniowej, Gwinea, Mali, Niger, Senegal i Togo; 5 anglojęzycznych (Gambia, Ghana, Liberia, Nigeria, Sierra Leone) i 2 państwa były kolonie portugalskie (Wyspy Zielonego Przylądka i Gwinea-Bissau).

⁷ Marokańskie inwestycje są bardzo różnorodne, np. gigant Telecom ma wiele filii: Moritel w Mauretanii; Onatel w Burkina Faso; Sotelma w Mali, czy Gabon Telecom. Podobnie aktywne są inne marokańskie przedsiębiorstwa, jak: Addoha Group, Sanad Holding, Management and the National Office for Water and Electricity (ONEE). O silnych więziach gospodarczych Maroka z ECOWAS świadczy fakt, iż marokański eksport do krajów tego regionu od 2008 roku potroił się, podczas gdy marokańskie bezpośrednie inwestycje w latach 2011–2015 zostały podwojone.

w 2016 roku odmówiło gościny dla szczytu Ligi Państw Arabskich (*Morocco tones down*, 2017).

Wstępnie, jak się okazało, udało się to osiągnąć na sesji zwyczajnej Zgromadzenia Szefów Państw i Rządów ECOWAS w Monrowii 5 czerwca 2017 roku, gdzie zebrani – ale bez delegacji Nigerii, która była nieobecna – zgodzili się „w zasadzie” na członkostwo Maroka, ale poprosili jednocześnie Komisję ECOWAS o szczegółowy raport na temat politycznych, ekonomicznych i prawnych implikacji przyjęcia nowego członka. Komisja, ze swoim przewodniczącym Mercelem de Souza z Beninu na czele, wkrótce rozpoczęła intensywną pracę. Maroko było przekonane, że negocjacje ostatecznie zakończą się do 16 grudnia 2017 roku, kiedy to 52. sesja zwyczajna ECOWAS zbierze się w Lome, Togo, i zaakceptuje jego członkostwo (*Morocco and Nigeria*). Jednak sam kandydat oraz pośpiech związany z jego przyjęciem spotkały się z wieloma komentarzami, także kontrowersyjnymi, zarówno wśród polityków, jak i komentatorów, co miało bez wątpienia wpływ na prace Komisji ECOWAS.

Wielu z nich podkreśla fakt, iż co prawda będzie to największe afrykańskie ugrupowanie, ale sama współpraca będzie utrudniona, ponieważ Maroko nie ma wspólnej granicy z żadnym z 15 państw, i nie leży w Afryce Zachodniej, chociaż *de iure* warunek przynależności do regionu został usunięty podczas wprowadzenia zmian w ECOWAS Treaty w 1993 r. (*Economic Community*, 1993).

Z drugiej strony marokańska aplikacja wprowadziła pewne zamieszanie w zachodnioafrykańskim historycznym doświadczeniu jedności i w utrwalonej już przez 4 dekady istnienia ECOWAS regionalnej politycznej i ekonomicznej tożsamości. Ważnym stało się także to, czy członkostwo Maroko przyniesie regionowi nawiedzanemu przez islamski radykalizm więcej pokoju, stabilizacji i pewności jutra, czy raczej kolejne wyzwania. Ma rację Chidi Anselm Odinkalu, nigeryjski prawnik i znawca problemów ECOWAS, że Komisja w swoim raporcie będzie musiała znaleźć właściwą drogę między historią, geostrategią i regionalnym integracyjnym prawem (Odinkalu, *Understanding*, 2017). Z racji potrzeby zwalczania islamskiego terroryzmu (Boko Haram, Al. Kaidy Islamskiego Maghrebu, czy regionalnego odłamu Państwa Islamskiego) marokańską aplikację popierają Amerykanie. Czynią tak z powodu historii amerykańsko-marokańskich relacji (Maroko uznało USA już w 1777 roku, a w 1786 r. podpisano Moroccan-American Friendship Treaty, który jest najstarszym dla USA tego typu układem), jak i z powodu zwalczania terroryzmu w Afryce, czy też z potrzeby sprawnego działania AFRICOM (Kosidło, s. 59). Maroko od lat blisko współpracuje

z Amerykanami w każdej dziedzinie i w sprawach bezpieczeństwa dla Afryki subsaharyjskiej już stało się cennym sojusznikiem.

W debacie często podnosi się także fakt, iż większość muzułmanów z Czadu, Gambii, Ghany, Guinei, Kamerunu, Mauretanii, Nigru, Nigerii, czy Senegal – członków wspólnoty Tijaniyya – uznaje króla marokańskiego za swego religijnego przewodnika, co nie zapowiada przyszłej współpracy owocną, a nawet może kreować skutki destabilizacyjne, widoczne tak na płaszczyźnie politycznej jak i prestiżowej. Szczególnie trudne dla Nigerii, i to nie tylko z powodu Zachodniej Sahary.

Ponadto akceptacja zamiaru Rabatu może pogorszyć stosunki z Algierią i całą Arabską Unią Maghrebu (AUM) oraz wymuszać będzie ułożenie przez Maroko i ECOWAS nowych relacji z Mauretanią, która opuściła ECOWAS w 2000 roku wstępując do więdnącej UAM. Powrót Mauretanii do ECOWAS z kolei oznaczałoby dalsze obumieranie AUM oraz poszukiwanie innych punktów odniesienia także przez Tunezję i Algierię.

Niezwykle ważnym pozostaje fakt, iż w państwach ECOWAS obowiązuje prawo swobody przepływu osób i towarów. Gdyby więc Maroko przystąpiło do ECOWAS, musiałyby także podpisać *ECOWAS Protocol on Free Movement of Persons (Relating to Free Movement)*⁸, to wówczas napłynęłyby do tego kraju, który oddzielony jest od Europy zaledwie 8-kilometrową Cieśniną Gibraltarska, setki tysięcy, a może miliony, uchodźców, co dla Europy – i dla Maroka – byłoby przekleństwem. Dlatego zapewne UE zrobi wszystko, aby do takiej sytuacji nie doszło, co stanowić może także przyczynę nieporozumień między interesami USA i UE. Wyjściem byłoby wyłączenie Maroka z obowiązku podpisania *Protokołu o ruchu bezwizowym*, ale to z kolei prowadziłoby do wprowadzenia dwóch ścieżek integracji, co nie będzie sprzyjać samej integracji. Pozostaje więc albo odrzucenie wniosku Maroka, zawieszenie rozstrzygnięcia, albo podpisanie całościowego porozumienia między Marokiem a ECOWAS, co też byłoby precedensem, ale nie byłoby formalną integracją. Znalezenia dobrego dla wszystkich rozwiązania nie wydaje się możliwe.

Wreszcie w październiku 2017 roku prace nad oceną wniosku Maroka zostały zakończone. Sam raport – merytoryczny i obiektywny – ukazuje, że rozszerzenie ECOWAS o Maroko będzie stanowić wartością dodaną dla gospodarki regionu, może wzmocnić jego stabilność oraz znaczenie samej ECOWAS jako struktury integracyjnej. Gdy na kolejnym szczycie ECOWAS

---

⁸ Art. 2, p. 1: „The Community citizens have the right to enter, reside and establish in the territory of Member States”; *Protocol A/P.1/5/79*.

osiągnięciu się konsensus, należy go osadzić – proponuje się w nim – na projekcie Aktu Dodatkowego, bez rewizji samego traktatu, wprowadzając jednak okresy przejściowe w kwestiach swobodnego przepływu osób, kapitału, prawa pobytu i stanowienia wspólnej waluty. Podkreśla się, że na poziomie makroekonomicznym Maroko już teraz spełniłoby większość kryteriów członkostwa Wspólnoty, podczas gdy z drugiej strony nie dostrzega się – ani obecnie ani w przyszłości – poważnych zagrożeń ze strony gospodarki marokańskiej, poza potrzebami podjęcia z nią konkurencji przez obecnych członków Wspólnoty. Tym bardziej, że pod względem wymiany handlowej ECOWAS jest znacznie bardziej protekcyjny wobec Maroka niż Maroko wobec ECOWAS. Natomiast potencjał gospodarczy i wojskowy Maroka – podkreśla raport – może być ważnym atutem dla regionalnych wysiłków na rzecz pokoju, bezpieczeństwa i stabilności ECOWAS, szczególnie w zakresie operacji pokojowych i akcji antyterrorystycznych.

Dokument przypomina jednak, że Maroko – w myśl Rezolucji OJA 464 (XXVI) i art. 2.2 zmienionego Traktatu ECOWAS – jest państwem Afryki Północnej, a jego akcesja stanowić będzie precedens w dziejach tej struktury. Ponadto, jako blok regionalny, ECOWAS powinien przed przyjęciem Maroka ustalić jednolite stanowisko wobec problemu Sahary Zachodniej, ponieważ konflikt ten może stanowić potencjalny czynnik podziału między obecnymi państwami członkowskimi, znacznie głębszy i poważniejszy niż obecnie. Również swobodny przepływ osób to kluczowe osiągnięcie dla ECOWAS, które musi zostać w pełni wdrożone we wszystkich państwach członkowskich, chociaż dla Maroka trudne do zaakceptowania. Ze względu na różnicę w poziomie rozwoju przemysłowego między Marokiem a obecnymi państwami ECOWAS raport uważa za konieczne szybkie wdrożenie środków modernizacyjnych dla przemysłu w państwach członkowskich. Podkreśla także, że umowa stowarzyszeniowa i wszelkie inne umowy o partnerstwie gospodarczym muszą wymagać długich negocjacji.

Ponadto analizy wykazują, iż dotychczasowy PKB całego ECOWAS jest w 78% zdominowany przez Nigerię (w 2017 r. – ok. 395 mld \$), ale w przypadku przyjęcia Maroka spadłoby do poziomu 67%, podczas gdy udział Maroka wyniósłby ok. 15%, chociaż w wielu dziedzinach byłby poważny (*Etude d'Impact*, 2017). I także te dane wzbudziły w Abudży poważne wątpliwości.

Nigeryjczycy są w dużej mierze przeciwni, aby przyjąć państwo z północnej Afryki do ECOWAS, przynajmniej mieszkańcy centrum i południa kraju. Femi Falana, nigeryjski prawnik i polityk, określił, iż aprobatą z Monrowii była „błędna i bezprawna” (Falana, 2017, *Illegal*). Ta pośpieszna

wstępna zgoda na przyjęcie Maroka – twierdzi – była o tyle zaskakująca, iż rezolucja Rady Ministrów OJA na sesji zwyczajnej w Addis Abebie już w końcu lutego 1976 roku, podzieliła Afrykę na 5 regionów i Maroko zostało uznane za kraj północnoafrykański, a nie zachodnioafrykański (AHG/Res. 453–472 (XXVI))⁹. Obawy polityków nigeryjskich są poważne, raczej zgodne i argumentowane wieloma względami. Część z nich po prostu obawia się, że jeżeli zamiary Maroka nie zostaną powstrzymane może to grozić rozpadem Nigerii. Chodzi oczywiście o północne muzułmańskie stany Nigerii. Profesor Bola Akinterinwa, były dyrektor Nigeryjskiego Instytutu Stosunków Międzynarodowych, potwierdził drżące niepokoje, kiedy przekonywał, że nie wolno akceptować członkostwa Maroka, ponieważ spowoduje to „dezintegrację Nigerii”. Dodał także, że nie należy go przyjmować również dlatego, ponieważ jest to jeden z najbardziej „skorumpowanych narodów świata”. Zapomniał jednak sprawdzić, że według *Corruption Perceptions Index 2017* Maroko było na 81, a Nigeria na 148 miejscu listy ocenianych krajów. Przedstawiciel obecnego dyrektora generalnego tegoż Instytutu, profesor Fred Agwu także jest przeciw przyjęciu Maroka, a prawnik Femi Falana dodał nawet, że przyłączenie Maroka zniszczy „nigeryjską ekonomiczną prosperity”. Natomiast wiceprzewodniczący Stowarzyszenia Emerytowanych Ambasadorów Nigerii, John Shinkaye, przepowiedział, że przyjęcie Maroka do ECOWAS byłoby złą wróżba dla Nigerii (Okoronkwo, 2017, *West Africa*)¹⁰.

W Maroku dominowały jednak nastroje optymistyczne. Rankiem 15 grudnia król był gotowy do podróży do stolicy Nigerii, aby tam, wraz z innymi liderami szczytu państw Zachodniej Afryki, uczcić przyjęcie Maroka do ECOWAS, gdy tymczasem okazało się, że decyzja w tej sprawie została odroczone do pierwszego kwartału 2018 roku i ma być „ogłoszona na nadzwyczajnej sesji”, ale w jego obecności. Większość mass mediów uważa, że winnym tej zwłoki jest „POLISARIO i jego przyjaciele, a mianowicie Nigeria”, ale wieści z marokańskiego MSZ starają się przekonać, że odłożenie decyzji, choć jednomyślne, to odbyło się w konsultacji z władzami Maro-

---

⁹ Rezolucja No. CM / RES.464 (XXVI) Rady Ministrów OJA z 1976 roku podzieliła Afrykę na 5 regionalnych wspólnot: Zachodnia Afryka (16 państw – obecnie 15), Afryka Wschodnia (13), Afryka południowa (10) Afryka środkowa (9) i Afryka Północna (5).

¹⁰ Profesor Bola Akinterinwa: „...any attempt to allow Morocco to join the regional body will disintegrate Nigeria”...“as it's one of the most corrupt nations in the world going by the recent corruption index account”. Profesor Fred Agwu: “He who pays the piper dictates the tune. Nigeria can block Morocco from ECOWAS”. Femi Falana: „...any attempt to allow the North African country to join ECOWAS will subvert Nigeria's economic prosperity”.

ka, a prawdziwą przyczyną zwłoki był fakt, iż raport Komisji ECOWAS został przekazany do wglądu zainteresowanym państwom dopiero 7 grudnia i zabrakło czasu na jego dogłębną lekturę oraz że program 52. posiedzenia ECOWAS był wyjątkowo bogaty – nawet bez dyskusji nad istotną marokańską aplikacją (Lahsini, 2017, *Exclusive*; Byiers, Tasnim, 2018). Być może, że tak było. Ale oficjalny komunikat nie podaje nowej daty kolejnego nadzwyczajnego spotkania ECOWAS, ani żadnej przyczyny nieuwzględnienia prośby Maroka. Ale za to informuje, że biorąc pod uwagę aplikację Maroka o członkostwo, Tunezji o status obserwatora i Mauretanii o status członka stowarzyszonego powołuje się Komitet Szefów Państw i Rządów składający się z Togo, Wybrzeża Kości Słoniowej, Ghany, Gwinei i Nigerii, który ma przygotować referencje oraz ewentualne następstwa przyjęcia nowych członków (*Fifty-Second Ordinary Session*, 2017).

Wydaje się jednak, że przypadku tego poszerzenia nie chodzi głównie o integrację ekonomiczną, do której przecież wszystkie kraje Afryki dążą, ani o politykę zagraniczną, ale bardziej o politykę wewnętrzną czołowych państw ECOWAS, a przede wszystkim Nigerii. W tym kraju bowiem przeciwko aplikacji Maroka protestują zarówno organizacje biznesowe (Organised Private Sector), związki zawodowe skupione w Nigeria Labour Congress, czy członkowie parlamentu. Ci pierwsi podkreślają, że napływ towarów z Maroka – także europejskich czy amerykańskich, ponieważ Maroko ma z nimi umowę o wolnym handlu – zniszczy miejscową wytwórczość, powiększy biedę i bezrobocie. Natomiast związkowcy podkreślają, iż Maroko jest bardzo konfliktowym państwem, które skłóciło się ze wszystkimi sąsiadami, podczas gdy politycy uwypuklają obawy, iż obecność Maroka może mieć „negatywne polityczne i ekonomiczne implikacje dla Nigerii jako lidera w podregionie” oraz sugerują, że gdyby Maroko zostało przejęte do ECOWAS to Nigeria powinna się z niej wycofać. Jeszcze inni przypominają, że samo powstanie ECOWAS było projektem, który miał zwiększyć wpływy Nigerii w regionie zdominowanym przez Francję, która poparła secesję Biafry (1967-1970), a po przyjęciu Maroka ten zamysł straciłby wiele ze swojej wartości (Byiers, Tasnim). Prezydent i rząd nigeryjski oficjalnie w tej sprawie nie zabrali jeszcze głosu, czekając zapewne jak dalej potoczy się dyskusja.

Decyzja z Monrowii o akceptacji „w zasadzie” marokańskiej aplikacji wzbudziła także duże obawy w Senegal, który był do tej pory bardzo bliskim sojusznikiem Rabatu. Prezydent Macky Sall oczywiście popiera prośbę Maroka i podpowiadał lokalnym biznesmenom, aby ci modernizowali swoją produkcję i skutecznie konkurowali z zagranicą, ale opozycja, biznesmeni,

związki zawodowe, organizacje pozarządowe są przeciwne temu pomysłowi, który – ich zdaniem – spowodowałby, że Senegal stałby się zaledwie rynkiem zbytu dla towarów marokańskich i sprowadzanych poprzez Maroko europejskich i amerykańskich (Lahsini, *Senegalese MP*)¹¹. I rzeczywiście dla miejscowych przedsiębiorców takie obawy są realne, jako że marokański PKB według szacunkowych danych Międzynarodowego Funduszu Walutowego na rok 2017 (ok. 110 mld \$) jest większy niż połączone PKB Senegal (16 mld), Wybrzeża Kości Słoniowej (39 mld) i Ghany (45 mld) (*List of IMF ranked countries*, 2017).

Ale inne kraje regionu postrzegają akcesję Maroka bez obaw. Senior minister rządu ghańskiego, Yaw Osafo Marfo, w czasie spotkania z marokańskim premierem S.E. El Othmanim poparł aplikację Rabatu, a także plan autonomii dla Zachodniej Sahary oraz wsparł nadzieje Maroka do posiadania ważnych stanowisk w UA (*Ghana Reaffirms*, 2018). Podobnie w czasie spotkania spikera parlamentu Beninu, Adriena Houngbedji z ministrem spraw zagranicznych Maroka Nasserem Bouritą, ten pierwszy oznajmił, iż parlament jego kraju i rząd w pełni popierają prośbę Maroka o przystąpienie do ECOWAS (*Benin MPs back*, 2018). Podobnie stanowisko zajął przewodniczący parlamentu liberyjskiego, Bhopal Chambers, w czasie spotkania ze swoim marokańskim odpowiednikiem, Habibem El Malki (Koundouno, *Liberia*, 2018).

Interesującym pozostaje jednak fakt, że nie ma jednoznacznych opinii ważnych przywódców państw grupy ECOWAS, którzy zapewne z jednej strony oczekują na rekomendacje Komitetu 5 Państw, a z drugiej strony nie chcą wychodzić „przed szereg” i narazić się władzom Nigerii (*President Ouattara*, 2018). Wspierają za to aplikację Maroka czołowi funkcjonariusze Komisji i Parlamentu ECOWAS, co może to być także skutkiem nadzwyczajnej aktywności dyplomacji marokańskiej, jego członków parlamentu, przedstawicieli biznesu, ekspertów, a także ludzi świata nauki i kultury (Khaldi, 2018, *Diop*; Kasraoui, 2018, *Morocco's*).

Tym niemniej należy stwierdzić, iż minął już dawno pierwszy kwartał 2018 i 2019 roku i sprawa członkostwa pozostaje nadal w zawieszeniu. Prawdopodobnie prośba Maroka o członkostwo w ECOWAS nastąpiła zbyt szybko zaraz po akcie przyjęcia do Unii Afrykańskiej i wielu Afrykanów postrzega ją jako „most za daleko” (Louw-Vaudran, 2018, *The meaning*,

---

¹¹ Mamadou L.Diallo, ekonomista i członek parlamentu zarzucił prezydentowi nawet „brak ekonomicznego patriotyzmu”.

s. 2)¹². I jest to swoista porażka dyplomacji Maroka, która przeżywając mocno tę nieoczekiwaną sytuację, zapowiada aktywność na innych kontynentach, szczególnie w Azji.

Niektórzy obserwatorzy dostrzegają jednak – z czym należy się zgodzić – że Maroko ubiera swoją „charm offensive” w Afryce w koncepcję współpracy Południe – Południe, podczas gdy w rzeczywistości marokański kapitał działa tam w duchu fundamentalnego neoliberalizmu i wyższości wolnego rynku, co wcale nie pomniejsza strefy ubóstwa i nie chroni naturalnego środowiska (Woldemariam, 2017, *Africa*). W takim ujęciu Maroko spełnia rolę półperyferii, która wykorzystuje afrykańskie peryferie, tym bardziej, że nie tworzy także zbyt wielu miejsc pracy, jako że inwestuje w nowoczesne dziedziny (bankowość, finanse, ubezpieczenia, informatyka, telekomunikacja), które wymagają nielicznej, ale dobrze wykwalifikowanej siły roboczej, a przynosić mają szybkie korzyści tak finansowe jak i polityczne. Tym niemniej inwestycje te spełniają – jeżeli zostaną zrealizowane – potrzeby współczesnej gospodarki, także w regionie Zachodniej Afryki.

Aktywność Maroka w UA i ONZ

Maroko – mimo przystąpienia do UA – nadal usiłowało bagatelizować znaczenie jej instytucji. 20 marca 2017 roku odbyło się 668 posiedzenie Rady Pokoju i Bezpieczeństwa Unii Afrykańskiej (RPiB UA)¹³, na którym nie pojawiła się – mimo zaproszenia – delegacja z Maroka, chociaż wzięły w nim udział wszystkie państwa-członkowie Rady, a także delegacja SADR z ministrem spraw zagranicznych na czele, Mohamedem Ould Salekiem. Sytuację w Zachodniej Saharze omówił przedstawiciel UA w MINURSO, ambasador Yilma Tadesse’a, który podkreślił konieczność pilnego przełamania impasu. Maroko odmówiło swego udziału twierdząc, że ta sprawą zajmuje się RB ONZ wobec tego RPiB powinna „zachowywać neutralną pozycję”. Zabrzmiało to trochę dziwnie, jako że król marokański przemawiając z okazji przyjęcia swego kraju do UA 30 stycznia 2017 roku przekonywał, że Afryka w swoich sprawach musi być podmiotem i sama rozwiązywać swoje problemy. Można by złośliwie dodać, że pod warunkiem, o ile nie dotyczą one Maroka. Kraje, które liczyły, że członkostwo Maroka w UA wznowi i ułatwi

---

¹² „Morocco’s bid to join ECOWAS could be seen as a ‘bridge too far’ given the strong arguments against such a move”.

¹³ W jej skład wchodzi przedstawiciele 15 państw, aktualnie: Algierii, Botswany, Burundi, Czadu, Konga, Egiptu, Kenii, Nigru, Nigerii, Rwandy, Sierra Leone, RPA, Toga, Ugandy i Zambii.

dialog w tej sprawie oraz niejako zmusi Rabat do działania w ramach podjętych wcześniej przez UA rezolucji i ustaleń, musiały poczuć się zawiedzione, a także rozważać, czy przyjęcie Maroka w skład UA, bez uprzedniego rozwiązania sprawy Zachodniej Sahary, nie było zdradą sprawy Saharyjczyków i nie „odroczyło ich wyzwolenia” i czy nie okaże się to porażką samej Unii Afrykańskiej (Molewa, 2017, *Liberation deferred*; Lakhal, 2017, *Morocco Fails*).

Tym niemniej RPiB podjęła decyzje, które były nie w smak Maroku. Najpierw pogratulowała Rabatowi ponownego przyjęcia, ale jednocześnie wyraziła żal z powodu nieobecności jego delegacji na obradach i przypomniała, że Rabat powinien przestrzegać postanowień Aktu Konstytucyjnego UA, a także podjąć bezpośrednie rokowania z SADR. Poszerzyła nawet zakres kompetencji swemu wysłannikowi, byłemu prezydentowi Mozambiku Joaquimowi Chissano, mianując go wysokim przedstawicielem UA (wcześniej był tylko „envoy”), aby mógł łatwiej prowadzić rokowania ze stronami konfliktu i łączyć wysiłki płynące tak Afryki jak i ONZ. Z równoczesną prośbą, aby mógł zabrać już głos w sesji RB ONZ w kwietniu 2017 roku, kiedy będzie rozpatrywana – jak od lat co roku – kwestia Zachodniej Sahary. W dalszej części ku zaskoczeniu wielu reaktywowała – przywołując ustalenia z XV Sesji OJA z Chartumu z 1978 roku – Komitet *Ad Hoc* Głów Państw i Szefów Rządów, który ma znowu z ramienia UA nadzorować rozwiązanie problemu. Następnie rezolucja prosiła Komisję UA, aby ta podjęła natychmiast niezbędne kroki do otwarcia Biura Unii w Laayoune, którego istnienie zapewniałoby łączność z terenami pod władzą Maroka. Naciska także zdecydowanie na RB ONZ, aby nie tylko przywróciła pełne funkcjonowanie MINURSO, ale także – przed czym broni się Maroko wspomagane przez Francję – wyposażyć Misję w kompetencje monitorowania łamania praw człowieka w całej Zachodniej Saharze. W końcowej części swojej rezolucji RPiB prosiło RB ONZ, aby zabroniła „nielegalnej eksploracji i eksploatacji” bogactw Zachodniej Sahary, gdyż one mają służyć jedynie mieszkańcom tej ziemi (*The Peace and Security Council*, 2017). Z całą pewnością były to ustalenia, które smakowały gorzko władzom Maroka.

Następnego miesiąca, 28 kwietnia kwestia Zachodniej Sahary zajęła się RB ONZ, która w swojej rezolucji nie zauważyła jednak nowych inicjatyw RPiB UA¹⁴ – mówiących o konieczności przeprowadzenia referendum –

---

¹⁴ Por. RPiB UA nalega na „UN Security Council to fully assume its responsibilities in restoring the full functionality of the United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara (MINURSO), as it is indispensable for overseeing the ceasefire and organizing the self-determination referendum in Western Sahara”.

i nie wspomniała nawet o Unii Afrykańskiej (!!!), a jedynie przypomniała inicjatywy stron konfliktu z 2007 roku, głównie marokańską obiecującą szeroką autonomię oraz namawiała Maroko i SADR (nie wymieniając tej ostatniej z nazwy) do rozmów z zamiarem osiągnięcia „wzajemnie akceptowalnego rozwiązania”, które zapewni samostanowienie ludności Zachodniej Sahary (*S/RES/2351 (2017)*; *Resolution 2351 (2017)*)¹⁵. Jak łatwo dostrzec te dwie rezolucje poważnie się różniły i widać jasno, że Maroka cieszyło się większą sympatią w RB ONZ, a SADR w Unii Afrykańskiej.

1 lipca 2017 roku miała miejsce pierwsza konfrontacja w siedzibie UA w Adis Abebie wynikająca z użytego sformułowania „terytoria okupowane” w odniesieniu do Zachodniej Sahary, które zostało zawarte w raporcie African Commission on Human and Peoples’ Rights (ACHPR). W tym raporcie znalazł się także paragraf – przygotowany tydzień wcześniej przez AU’s Permanent Representatives Committee (PRC) – który wzywał do wysłania tam misji mającej ocenić przestrzeganie praw człowieka. Maroko zaprotestowało grożąc zablokowaniem obrad i domagało się usunięcia albo modyfikacji sformułowania, co doprowadziło do ostrej wymiany zdań delegacji marokańskiej z algierską i SADR. Ta ostatnia zyskała jednak poparcie tylko 6 członków, a Maroko 16, co spowodowało, że mediacji podjął się minister spraw zagranicznych Nigerii, Geoffrey Onyeama. Ostatecznie utrzymano sam tekst, ale usunięto termin „terytoria okupowane”, co minister spraw zagranicznych Maroka, Nasser Bourita, uznał za zadowalające (Lamzouwaq, 2017, *African Union*).

Jesienią 2017 roku – jak co roku – w sprawie Zachodniej Sahary jednoznacznie wypowiedział się Mahommed VI. Obiecując współpracę z SG ONZ i jego osobistym wysłannikiem król przedstawił jednocześnie swoje zasady i warunki, na jakich opierało się stanowisko marokańskie: 1/ „nie” dla jakiegokolwiek rozwiązania poza pełną suwerennością nad Saharą i planem autonomii; 2/wszystkie strony, które wykreowały ten problem muszą również ponosić odpowiedzialność za jego rozwiązanie (przywołanie Algierii); 3/ pełna zgoda na warunki przyjęte przez RB ONZ, dla rozwiązania tego „sztucznego regionalnego konfliktu”, uznając jednocześnie, że tylko RB

---

¹⁵ Natomiast RB ONZ jedynie potwierdza „its full support for the commitment of the Secretary-General and his Personal Envoy towards a solution to the question of Western Sahara in this context to relaunch the negotiating process with a new dynamic and a new spirit leading to the resumption of a political process with the aim of reaching a mutually acceptable political solution, which will provide for the self-determination of the people of Western Sahara in the context of arrangements consistent with the principles and purposes of the Charter of the United Nations”.

może nadzorować proces rozwiązania problemu; 4/ bezwarunkowe odrzucenie wszelkich zamiarów mających na celu ograniczenie marokańskich praw i interesów, w tym także wszelkich „przestarzałych propozycji” (czyli rozwiązań sprzed 2007 r.) i instytucji poza ONZ (odmowa uznania roli UA w rozwiązywaniu konfliktu) (*King Mohammed VI delivered*, 2017).

W styczniu 2018 r. Maroko zostało wybrane na 2-letnią kadencję – z możliwością ponownego wyboru – do Rady Pokoju i Bezpieczeństwa Unii Afrykańskiej, co zostało przyjęte w Maroko wręcz entuzjastycznie. Zyskało co prawda 39 głosów, tylko 2 ponad niezbędne 2/3, startując jako jedyny kandydat z Północnej Afryki. Algieria, która przez ostatnie 3 lata przewodniczyła obradom tego organu, postanowiła nie kandydować, zapowiadając jednocześnie, że uczyni to następnego roku (*Morocco voted*, 2018). Nasser Bourita, minister spraw zagranicznych Maroka, obiecał, że jego kraj będzie dążył do zapewnienia bezpieczeństwa kontynentowi, do przyspieszenia integracji regionalnej i rozwoju gospodarczo-społecznego. I rzeczywiście w kwestii bezpieczeństwa Maroko może wiele dać Afryce, jako że działając aktywnie na tej płaszczyźnie w ramach ONZ Maroko wysłało ok. 60 tys. własnych wojskowych w trakcie 5 misji pokojowych w Afryce, zorganizowało 11 szpitali polowych, które udzieliły ponad 530 tys. zabiegów medycznych (*Morocco's Membership in Peace & Security*, 2018). Zapowiadało to jednak również, że – nie mając aktywnej opozycji w Radzie w postaci Algierii – Maroko będzie starać się zmienić jej stanowisko w sprawie Zachodniej Sahary. Maroku bardzo nie podobało się, kiedy to już w czerwcu 2014 r. były prezydent Mozambiku (1985-2005), Joaquim Chissano, znany ze swoich sympatii do POLISARIO mianowany został specjalnym wysłannikiem przewodniczącego UA do spraw Zachodniej Sahary, a następnie RPiB UA postanowiła, iż będzie zajmować się kwestią Sahary przynajmniej dwa razy w roku (*PSC scaling up*, 2015)¹⁶. Następnie także podczas 30 sesji Zgromadzenia Unii Afrykańskiej, 28-29 stycznia 2018 roku, wezwano Maroko i SADR do bezpośrednich i poważnych negocjacji – bez warunków wstępnych – z celem przeprowadzenia „wolnego i uczciwego referendum ludności Zachodniej Sahary” oraz do pełnej współpracy z wysokim przedstawicielem Unii Afrykańskiej ds. Sahary Zachodniej J. Chissano i osobistym wysłannikiem sekretarza generalnego ONZ Horstem Köhlerem. Zgromadzenie popro-

---

¹⁶ 1 lipca 2014 r. marokański MSZ zaprotestowało przeciwko decyzji mianowania nowego wysłannika UA bez zgody i konsultacji ONZ, stwierdzając, że UA „has no legal basis, no political fundament, nor moral legitimacy to intervene in that issue which is the exclusive domain of the United Nations”. Natomiast minister spraw zagranicznych SADR, Ould Salek, uznał te decyzje za ‘historic and crucial’.

siło także Maroko – już jako członka Unii – o zgodę na powrót do Laayoune Misji Obserwacyjnej UA oraz o niezależne monitorowanie praw człowieka (*Assembly/AU/Dec.677(XXX)*, 2018, ss. 6-7).

Ale były to tylko rezolucje, które nie pociągały za sobą żadnego działania. Nic dziwnego więc, że tak długi impas w kwestii Zachodniej Sahary wywołał niezadowolenie Departamentu Stanu, ponieważ obecnej administracji USA nie podoba się wieloletnie, bez żadnego postępu, finansowanie MINURSO. Stąd też tym razem w kwietniu 2018 roku Rada Bezpieczeństwa ONZ – chcąc wyrzucić presję na strony w kwestii podjęcia negocjacji – przedłużyła działalność Misji tylko o 6 miesięcy, do 31 października, a nie o 12, o co prosił sekretarz generalny ONZ (*S/RES/2414 (2018)*).

Pewne zaniepokojenie w Maroku wzbudziło mianowanie w marcu 2018 roku na doradcę d/s bezpieczeństwa narodowego J. Boltona, który był doradcą J. Bakera, w czasie gdy ten był osobistym wysłannikiem SG ONZ do spraw Zachodniej Sahary, i dał się wówczas poznać jako zwolennik przeprowadzenia tam referendum z opcją niepodległość, a w latach 2005-2006, gdy był ambasadorem USA przy ONZ wydawał się być zwolennikiem poszerzenia zakresu działania MINURSO o monitorowanie przestrzegania na terenie Zachodniej Sahary łamania praw człowieka (*Bolton Is Unlikely*, 2018; Kosidło, 2012, s. 105).

Natomiast nowy – od sierpnia 2017 roku – osobisty wysłannik SG ONZ, były prezydent Niemiec, Horst Köler, cieszący się szacunkiem w kręgach międzynarodowych, rozpoczął intensywne rozmowy z zamiarem przełamania impasu konsultując się tak z przedstawicielami wielkich mocarstw jak i zainteresowanych stron (*(S/2018/277) [EN/AR]*, 29 Mar 2018). Już na początku kwietnia 2018 spotkał się w Lizbonie z ministrem spraw zagranicznych Maroka Nasserem Bouritą, celem omówienia kwestii wznowienia negocjacji w sprawie Sahary Zachodniej. Przedstawiciel Rabatu powtórzył jedynie stanowisko zawarte w przemówieniu króla z okazji 42. rocznicy Zielonego Marszu i jeszcze mocniej podkreślił fakt, iż wszelkie rozmowy “muszą toczyć się wyłącznie pod auspicjami ONZ, nie zgadzając na ingerencję żadnym innym regionalnym czy międzynarodowym organizacjom” (*Morocco doesn't want the AU and EU*, 2018). Ale H. Koeler liczył nadal na głębsze zaangażowanie w rozwiązanie konfliktu zarówno Unii Afrykańskiej, jak i UE. Niczego nowego nie usłyszał także od władz Algierii, Mauretanii i SADR.

Ale już sam powrót Maroka do UA – i miejsce w RPiB – wprowadziły nowe i ważne elementy do kwestii rozwiązania problemu Sahary Zachodniej. W rezolucji Zgromadzenia UA z lipca 2018 w dalszym ciągu wzywa się

co prawda strony – nie wymieniając ich – do pilnych negocjacji bez warunków wstępnych, pod auspicjami sekretarza generalnego ONZ. Nie ma już w niej jednak słowa „okupacja” i „referendum” czy „SADR”, chociaż jest „samostanowienie ludności Zachodniej Sahary”. *Novum* jest także wprowadzenie nowego mechanizmu nadzorującego sprawę, tzw. „Troyki”, czyli ciała składającego się z byłego, aktualnego i przyszłego przewodniczącego Unii, która wraz z przewodniczącym Komisji UA ma wspomagać wysiłki ONZ w dojściu do „kompromisu”. Co ważne, to fakt, że tylko „w tej strukturze i na tej płaszczyźnie” może być podnoszona kwestia Zachodniej Sahary, a wyniki jej decyzji mają być raportowane do Zgromadzenia UA i RPiB (*Assembly/AU/Dec.693(XXXI)*, 2018, ss. 1-2)¹⁷. Ten nowy mechanizm nie był przewidziany w Akcie Konstytucyjnym UA i może stanowić precedens, ponieważ inne państwa nie zgadzając się z decyzjami Rady Pokoju i Bezpieczeństwa będą odwoływać się do ONZ, co obniżyć może autorytet i wagę decyzji RPiB i opóźnić jednocześnie podejmowanie działań, co może być ważne głównie w kwestiach bezpieczeństwa (Ani, Louw-Vaudran, 2018, *AU limits*). Taka decyzja Zgromadzenia UA została przekazana 7 sierpnia 2018 roku RB ONZ i została zacytowana w raporcie sekretarza generalnego ONZ dla Rady Bezpieczeństwa ONZ (*S/2018/889*, 3 October 2018, para. 68). Jest to kolejny sukces dyplomacji Maroka, jako że w tej instytucji Rabat ma silnych sojuszników.

W nowej sytuacji prawnej udało się w końcu września osobistemu wysłannikowi sekretarza generalnego ONZ ustalić datę podjęcia ponownych negocjacji w Genewie, na 5-6 grudnia 2018 roku, po 6 latach impasu, co wsparła swoją rezolucją RB, zapraszając Maroko, Front POLISARIO, Algierię i Mauretanię do rozmów, na co wyraziły zgodę – chociaż z różnymi intencjami – wszystkie zaproszone strony. Algieria jako kraj sąsiedni i oficjalny obserwator procesu pokojowego, ale nie jako państwo, które byłoby w jakiś sposób odpowiedzialne za zaistnienie konfliktu. Maroko nie dla negocjacji, ale jedynie dla zaprezentowania swego stanowiska, POLISARIO natomiast z nadzieją przyśpieszenia referendum niepodległościowego. Mau-

---

¹⁷ „DECIDES to establish an African mechanism comprising the AU Troika, namely the outgoing, the current and the incoming Chairpersons, as well as the Chairperson of the Commission, to extend effective support to the UN-led efforts, by encouraging the parties to demonstrate flexibility, mobilizing as large support as possible for the United Nations led-efforts, and reflecting, in close consultation with the UN, on the substance of the desired compromise. ... the issue of Western Sahara will only be raised within this framework and at this level”.

retania tylko jako sąsiad i świadek wszystkich dotychczasowych rund negocjacji, przychylnie patrząca na ideę samostanowienia.

Chcąc poprawić swoje pozycje przetargowe władze Maroka próbowały jeszcze doprowadzić do bezpośrednich rokowań z Algierią, dzięki pomocy której przecież funkcjonuje SADR. Stąd też zapewne król Mohammed VI przemawiając 6 listopada 1918 r. – z okazji 43 rocznicy Zielonego Marszu – był w swoich ocenach już bardziej koncyliacyjny – niż bywało to wcześniej – i zaproponował władzom Algierii ustanowienie „wspólnego politycznego mechanizmu dla dialogu i konsultacji”, który miałby w sposób „bardzo szczerzy, obiektywny i honorowy” analizować wszystkie kwestie – nie tylko bilateralne – i doprowadzić do przełamania impasu we wzajemnych stosunkach dla dobra całego Maghrebu (*King Mohammed VI's Speech*, Nov. 6, 2018).

POLISARIO od razu skrytykowało pomysł króla, Algieria oficjalnie nie odniosła się do tej propozycji, ale nieoficjalnie w kręgach jej dyplomatów mówi się, że Algieria przystąpiłaby do tego mechanizmu, ale pod 4 warunkami: Maroko powinno zaprzestać dyplomatycznych i prasowych ataków przeciwko Algierii; zastopować napływ narkotyków; polepszyć relacje dyplomatyczne oraz oddzielić problem Sahary od Algierii (*Green March Speech*, 2018).

Grudniowa konferencja w Genewie nie przyniosła żadnych nowych propozycji, bowiem strony pozostały na swoich dawnych pozycjach. Maroko chce realizować „samostanowienie poprzez negocjacje”, a POLISARIO – wspierane poprzez Algierię i Mauretanię – poprzez referendum. Ale osobisty wysłannik SG ONZ H.Köler stwierdził, że „atmosfera rozmów była dobra i że następna runda rokowań odbędzie się w pierwszym kwartale 2019 roku (*Possible solution*, 2018). Ale Amerykanie naciskają na przyśpieszenie rozwiązania. Wyraził to jednoznacznie J. Bolton, już doradca prezydenta ds. bezpieczeństwa, który 12 grudnia 2018 roku stwierdził, iż jest „sfrustowany” faktem, że konflikt saharyjski nie został jeszcze rozwiązany i że USA nie będą wspierać dłużej „bezproduktywnych, bezowocnych i nieodpowiedzialnych misji pokojowych ONZ”. Przy okazji skrytykował także ChRL i Rosję za „grabieżcze praktyki” w Afryce, wyjaśniając, że ich działania ekonomiczne „zagrożają finansowej niezależności narodów afrykańskich”, ograniczają szanse na amerykańskie inwestycje; przeszkadzają amerykańskim operacjom wojskowym i „stanowią poważną groźbę dla amerykańskich interesów narodowego bezpieczeństwa”. A polityczny koordynator misji USA w ONZ, Rodney Hunter, wyjaśnił, że chodzi o Misję na Cyprze i w Zachodniej Saharze (*John Bolton says*, 2018). Natomiast ambasador Rosji w Maroku Wale-

rian Szuwajew pojednawczo stwierdził tego samego dnia, że Rosja ma dobre stosunki ze wszystkimi stronami rozmów w Genewie i że jest gotowa „uznać rozwiązania, na które zgodzą się strony zaangażowane w konflikt” (*Russia has good relations*, 2018).

Wnioski końcowe

Analizy działalności marokańskiej dyplomacji z lat 2016-2018 przekonują jednoznacznie, iż kwestia Zachodniej Sahary pozostaje „sercem” polityki zagranicznej tego kraju. Dlatego też aby uzyskać i utrzymać kontrolę na jej rozwiązaniem – bądź w najgorszym przypadku zachowanie *status quo* – Rabat dokonał poważnej zmiany w swoim wcześniejszym stanowisku. Przejawiła się ona głównie w tym, że władze Maroka pogodziły się z faktem, iż jej obecność w Unii Afrykańskiej jest niezbędna – mimo członkostwa w niej SADR – właśnie po to, aby bronić problemu Sahary Zachodniej jako części Maroka. Aby przekonać do swego kroku afrykańskich liderów Rabat prowadził również bardzo aktywną politykę gospodarczą, stając się drugim na kontynencie inwestorem, obiecującym wielu krajom współpracę oraz poważną i długotrwałą pomoc. Chcąc utrzymać poparcie większości krajów Afryki dla swojej polityki na kontynencie, Maroko korzystało także z pomocy Francji – strażniczki jej interesów nie tylko w RB ONZ – Hiszpanii, USA i nawet UE. Natomiast sama Unia Afrykańska stworzyła swoimi wcześniejszymi rezolucjami i instytucjami znaczące ograniczenia dla realizacji planów Maroka, więc jego władze postanowiły zmienić jej pozycję działając wewnątrz niej. I to się udało w końcu stycznia 2017 roku, co już po kilkunastu miesiącach spowodowało, iż działalność „antymarokańska” instytucji UA została w znacznym stopniu zahamowana.

Reasumując, w latach 2016-2018 pozycja Maroka w Afryce znacznie wzrosła, ale problem Zachodniej Sahary pozostał nierozwiązany, a ponadto żadne państwo świata *de iure* nie uznało, iż stanowi ona część państwa marokańskiego, co w znacznym stopniu ogranicza Rabatowi szanse na zajmowanie czołowego miejsca w kontynentalnej polityce, chociaż możliwości i warunki międzynarodowe zdają się sprzyjać takim zamiarom.

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty drukowane:

- [1] Assembly/AU/Dec.677(XXX), 30th Ordinary Session of the Assembly, 28-29 January 2018, Addis Ababa, Ethiopia; https://au.int/sites/default/files/decisions/33908assembly_decisions_665_-_689_e.pdf.
- [2] *Abuja Declaration on Fertilizer for the African Green Revolution 2006*: <https://www.afdb.org/en/topics-and-sectors/initiatives-partnerships/african-fertilizer-financing-mechanism/abuja-declaration/>
- [3] Assembly/AU/Dec.693(XXXI) 31st Ordinary Session, 1 -2 July 2018, Nouakchott, Mauritania; https://au.int/sites/default/files/decisions/34634-assembly_au_dec_690_-_712_xxxi_e.pdf.
- [4] AHG/Res. 453 –472 (XXVI) RESOLUTIONS OF THE TWENTY-SIXTH ORDINARY SESSION OF THE COUNCIL OF MINISTERS, 1 March 1976, Addis Abeba, Ethiopia.
- [5] *Corruption Perceptions Index 2017*; https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017.
- [6] *Economic Community of West African States (ECOWAS), Revised Treaty*, ECOWAS Commission, Abudja – Nigeria 1993; <http://www.ecowas.int/wp-content/uploads/2015/01/Revised-treaty.pdf>.
- [7] *ECOWAS, Protocol A/P.1/5/79; Relating to Free Movement of Persons, Residence and Establishment*; http://documentation.ecowas.int/download/en/legal_documents/protocols/PROTOCOL%20RELATING%20TO%20%20FREE%20MOVEMENT%20OF%20PERSONS.pdf.
- [8] *Etude d'Impact Sur Les Implications de l'Adhésion Du Maroc à La Cedeao*, October 2017; https://pl.scribd.com/document/367443857/Etude-d-Impact-Sur-Les-Implications-de-l-Adhesion-Du-Maroc-a-La-Cedeao#from_embed.
- [9] FIFTY-SECOND ORDINARY SESSION OF THE ECOWAS AUTHORITY OF HEADS OF STATE AND GOVERNMENT, 16 December 2017, Abuja, Nigeria, para. 52-54; <http://www.ecowas.int/wp-content/uploads/2017/12/Final-Communiqu%C3%A9-52nd-ECOWAS-Summit-Abuja-16-Dec-17-Eng.pdf>.
- [10] *King Mohammed VI delivered, on Monday, a speech to the Nation on the occasion of the 42nd anniversary of the Glorious Green March*, Nov. 6, 2017, Morocco World News; <https://www.moroccoworld->

- news.com/2017/11/233192/full-text-of-king-mohammed-vis-speech-on-the-42nd-anniversary-of-green-march/.
- [11] *King Mohammed VI's Speech on 43rd Anniversary of Green March*, Nov 6, 2018, Morocco World News; <https://www.morocoworldnews.com/2018/11/257090/king-mohammed-vi-speech-43rd-anniversary-green-march/>.
- [12] *List of IMF ranked countries by GDP, 2017*; https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_IMF_ranked_countries_by_GDP.
- [13] *The Peace and Security Council of the African Union (AU), at its 668th meeting held on 20 March 2017, adopted the following decision on the situation in Western Sahara*: <http://www.peaceau.org/en/article/communique-of-the-668th-meeting-of-the-peace-and-security-council-of-the-african-union-au-on-the-situation-in-western-sahara>.
- [14] *Report of the Secretary-General on the situation concerning Western Sahara (S/2018/277) [EN/AR]*, 29 Mar 2018, <https://reliefweb.int/report/western-sahara/report-secretary-general-situation-concerning-western-sahara-s2018277-enar>.
- [15] S/RES/2351 (2017); Resolution 2351 (2017), Adopted by the Security Council at its 7933rd meeting, on 28 April 2017: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2351.pdf.
- [16] S/RES/2414 (2018), United Nations, Security Council, 27 April 2018; [http://undocs.org/S/RES/2414\(2018\)](http://undocs.org/S/RES/2414(2018)).
- [17] S/2018/889, *Situation concerning Western Sahara*, Report of the Secretary-General, United Nations, Security Council, 3 October 2018,

Artykuły prasowe i opracowania:

- [18] Ani Ch., Louw-Vaudran L., (2018), *AU limits its role in Western Sahara crisis, A restricted role for the African Union could set a bad precedent for other conflict situations*, 11 Sep. Pobrane z: <https://issafrica.org/iss-today/au-limits-its-role-in-western-sahara-crisis>.
- [19] *Benin MPs back Moroccan bid to join ECOWAS*, February 20, 2018. Pobrane z: <http://apanews.net/index.php/en/news/benin-parliament-supports-moroccos-accession-to-ecowas>.
- [20] Bennis S., (2017), *South Sudan and King Mohammed VI 's Strong Message to Algeria and South Africa*, February 17. Pobrane z: <https://www.morocoworldnews.com/2017/02/208336/south-sudan-and-king-mohammed-vi-s-strong-message-to-algeria-and-south-africa/>

- [21] *Bolton Is Unlikely to Change US Position on Western Sahara*, 27 September 2018. Pobrane z: <https://saharaquestion.com/en/opinions/17857>.
- [22] Byiers B., Tasnim A., (2018) *Morocco's accession to ECOWAS: Building bridges or rocking the boat?* 19 February. Pobrane z: <http://ecdpm.org/talking-points/moroccos-accession-ecowas-building-bridges-rocking-boat/>.
- [23] Dieseldorff K., (2016), *Morocco Becomes Largest Investor in Ivory Coast*, January 9. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2016/01/177085/morocco-becomes-largest-investor-in-ivory-coast/>.
- [24] Falana F., (2017), *Illegal Request Of Morocco To Join The ECOWAS*, 29 October. Pobrane z: <http://saharareporters.com/2017/10/29/illegal-request-morocco-join-ecowas-femi-falana>.
- [25] *Ghana Reaffirms Support for Morocco's ECOWAS Bid, Sahara Autonomy Plan*, February 25, 2018. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2018/02/241377/ghana-reaffirms-support-moroccos-ecowas-bid-sahara-autonomy-plan/>.
- [26] *Green March Speech: Algeria's unofficial position and the Polisario's criticism*, 11 Nov. 2018. Pobrane z: <https://www.yabiladi.com/>.
- [27] Kasraoui S., (2018), *Morocco's Accession to ECOWAS will Build Solidarity in Africa: ECOWAS Parliament*, March 23. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2018/03/242991/moroccos-accession-ecowas-will-build-solidarity-africa-ecowas-parliament/>.
- [28] Khaldi H. El, (2018), *Diop Discusses Morocco's ECOWAS Case*, March 3. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2018/03/241750/abdou-diop-discusses-moroccos-ecowas-case/>.
- [29] *King Mohammed VI Building Sound Partnership with South Sudan*, February 2, 2017. Pobrane z: <http://northafricapost.com/16262-king-mohammed-vi-building-sound-partnership-south-sudan.html>.
- [30] *King Mohammed VI Arrives in Abidjan for Working Visit to Côte d'Ivoire* February 24, 2017. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2017/02/209387/king-mohammed-vi-arrives-abidjan-working-visit-cote-divoire/>.
- [31] *King Mohammed VI to Visit Five African Countries*, February 10, 2017. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2017/02/207886/king-mohammed-vi-to-visit-five-african-countries/>.
- [32] *King of Morocco arrives in Zambia tomorrow*: February 18, 2017. Pobrane z: <https://www.lusakatimes.com/2017/02/18/king-morocco-arrives-zambia-tomorrow/>.

- [33] Kosidło A., (2012), *Sahara Zachodnia. Fiasko dekolonizacji czy sukces podboju? 1975-2011*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- [34] Koundouno T. F., (2018), *Liberia Reaffirms Support for Morocco's ECOWAS Bid*, Jan 22. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2018/01/238909/habib-el-malki-ecowas-morocco-liberia-africa-agenda/>.
- [35] Kwawukume V., (2017) *Ghana, Morocco to deepen ties. Prez Akufo-Addo, Moroccan King pledge*, 18 February; <http://www.graphic.com.gh/news/general-news/ghana-morocco-to-deepen-ties-prez-akufo-addo-moroccan-king-pledge.html>.
- [36] Lahsini Ch., (2017), *Senegalese MP Fears Morocco's Accession to ECOWAS Would Turn Senegal into 'Moroccan Souk'*, November 30. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2017/11/235233/senegalese-mp-fears-moroccos-accession-ecowas-turn-senegal-moroccan-souk/>.
- [37] Lakhel M., *Morocco Fails in First AU Test on Western Sahara*, 25 Marz 2017. Pobrane z: <http://africaspeaks4africa.org/morocco-fails-first-au-test-western-sahara/>;
- [38] Lamzouwaq S. E., (2017), *African Union: First Face Off between Morocco and Algeria-Backed Polisario*, July 3. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2017/07/221893/african-union-first-face-off-between-morocco-and-algeria-backed-polisario/>.
- [39] Louw-Vaudran L., (2018), *The meaning of Morocco's return to the African Union*, North Africa Report 1, January. Pobrane z: <https://www.africaportal.org/publications/meaning-moroccos-return-african-union/>.
- [40] Masaiti A. El, (2017), *King Mohammed VI the 'Flag Bearer' of Moderate Islam: Malian Tidjaniya Council*, May 14. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2017/05/216552/king-mohammed-vi-the-flag-bearer-of-moderate-islam-malian-tidjaniya-council/>.
- [41] Molewa E., (2017), *Liberation deferred' for Western Sahara*, 02 Feb. Pobrane z: <https://mg.co.za/article/2017-02-02-00-liberation-deferred-for-western-sahara>.
- [42] *Morocco and Nigeria: unlikely bedfellows*, September 2017. Pobrane z: https://gallery.mailchimp.com/99d9768d109e9bef2e26489f2/files/7beb5332-6204-408b-afb2-2f283eca4a55/africappractice_Morocco_and_Nigeria_unlikely_bedfellows_September_2017.pdf.

- [43] *Morocco doesn't want the AU and EU to be part of the discussions*, 7 Marz 2018. Pobrane z: [https://sahara-question.com/en/news/morocco-doesn%E2%80%99t-want-au-and-eu-be-part-discsions?utm_source=SaharaQuestion+List&utm_campaign=6668d81f04RSS_EMAIL_CAMPAIN&utm_medium=email&utm_term=0_9778738cd5-6668d81f04-557670469&ct=t\(RSS_EMAIL_CAMPAIN\)&mc_cid=6668d81f04&mc_eid=ceff9a90cf](https://sahara-question.com/en/news/morocco-doesn%E2%80%99t-want-au-and-eu-be-part-discsions?utm_source=SaharaQuestion+List&utm_campaign=6668d81f04RSS_EMAIL_CAMPAIN&utm_medium=email&utm_term=0_9778738cd5-6668d81f04-557670469&ct=t(RSS_EMAIL_CAMPAIN)&mc_cid=6668d81f04&mc_eid=ceff9a90cf).
- [44] *Morocco, on a Charm Offensive to Join ECOWAS*, March 26, 2017; Pobrane z: <http://northafricapost.com/17057-morocco-charm-offensive-join-ecowas.html>.
- [45] *Morocco's King Mohammed VI postpones Mali visit*, 2017-02-23. Pobrane z: https://news.cgtn.com/news/3d55544d30596a4d/share_p.html?t=1487813895378.
- [46] *Morocco voted onto African Union Peace and Security Council*, January 27, 2018. Pobrane z: <https://www.middleeastmonitor.com/20180127-morocco-voted-onto-african-union-peace-and-security-council/>.
- [47] *Morocco's Membership in Peace and Security Council boots Peace, Stability in Africa*, April 11, 2018. Pobrane z: <http://northafricapost.com/23101-moroccos-membership-peace-security-council-boosts-peace-stability-africa.html>.
- [48] *Morocco tones down Arab ties in favour of pan-Africanism*, 25 February, 2017. Pobrane z: <https://www.alaraby.co.uk/english/news/2017/2/25/morocco-tones-down-arab-ties-in-favour-of-pan-africanism>.
- [49] *Morocco's Trade with 15 ECOWAS nations hit \$1bn*, 15th May 2018. Pobrane z: <http://ghananewsonline.com.gh/moroccos-trade-with-15-ecowas-nations-hit-1bn/>.
- [50] *Nigeria-Morocco: Gazoduc Project on the Right Path*, May 15, 2017. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2017/05/216645/nigeria-morocco-gazoduc-project-on-the-right-path/>.
- [51] *Nigeria, Morocco sign gas pipeline, fertilizer deals*, May 18, 2017. Pobrane z: <http://www.premiumtimesng.com/foreign/africa/231533-nigeria-morocco-sign-gas-pipeline-fertilizer-deals.html>.
- [52] Odinkalu Ch. A., *Understanding Morocco's application to join ECOWAS*, 15 November 2017. Pobrane z: <https://guardian.ng/opinion/understanding-moroccos-application-to-join-ecowas/>.
- [53] Okoronkwo K., (2017), *West Africa: As Nigerians Unite Against Morocco in Ecowas*, "The Guardian" (Lagos) 15 November. Pobrane z: <http://allafrica.com/stories/201711150053.html>.

- [54] *Possible solution to Western Sahara conflict*, Dec. 07, 2018. Pobrane z: http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2018/Dec-07/471147-possible-solution-to-western-sahara-conflict.ashx?utm_source=Magnet&utm_medium=Recommended%20Articles%20widget&utm_campaign=Magnet%20tools.
- [55] *PSC scaling up efforts to resolve the crisis in Western Sahara*, 10 April 2015. Pobrane z: <https://issafrica.org/pscreport/addis-insights/psc-scaling-up-efforts-to-resolve-the-crisis-in-western-sahara>.
- [56] *President Ouattara Reiterates Côte d'Ivoire's Support for Morocco's Accession to ECOWAS*, Monday 4 June 2018. Pobrane z: <http://www.maroc.ma/en/news/president-ouattara-reiterates-cote-divoires-support-moroccos-accession-ecowas>.
- [57] *Russia has good relations with parties related to the Sahara conflict, says its ambassador*, 12 Dec. 2018. Pobrane z: <https://sahara-question.com/en/news/18237>.
- [58] *A shaky start for Morocco in the AU*, 3 April 2017. Pobrane z: <https://issafrica.org/pscreport/on-the-agenda/a-shaky-start-for-morocco-in-the-au>.
- [59] Touré O., (2017), *The Accession of the Kingdom of Morocco to the Economic Community of West African States – ECOWAS*; <http://wai-iao.ecowas.int/index.php/en/news-2017/281-the-accession-of-the-kingdom-of-morocco-to-the-economic-community-of-west-african-states>.
- [60] *Visits of King Mohammed VI Bring Benefits to Guinea: Alpha Condé*, February 24, 2017. Pobrane z: <https://www.moroccoworldnews.com/2017/02/209330/visits-king-mohammed-vi-bring-benefits-guinea-alpha-conde/>
- [61] Woldemariam Y., (2017), *Africa: Behind Morocco's New Tango With the African Union*, 13 January. Pobrane z: <http://allafrica.com/stories/201701140241.html>.
- [62] *Zambia happy that Morocco is back to its African family-President Lungu*; February 21, 2017. Pobrane z: <https://www.lusakatimes.com/2017/02/21/zambia-happy-morocco-back-african-family-president-lungu/>.

MOROCCO IN THE AFRICAN UNION, PART III: IN SEARCH OF A PLACE

ABSTRACT

The success of admission to the African Union meant that Morocco began to be even more active on the international stage and decided to open more widely to Black Africa, and even join the Economic Community of West African Countries (ECOWAS), which surprised and alarmed the leading leaders of this groupings who are however reluctant to make a final decision. The wait continues to this day and is a kind of failure – so far – of Moroccan diplomacy. And besides, it seems that international politics currently favors Morocco. All the greats of this world – the USA, China, Russia, the EU – prefer to maintain the status quo in the Maghreb region and do not consider the possibility of any new opening. The content of this article also argues that in this case geopolitics and regional security show their superiority over international law. In addition, they prove that the issue of Western Sahara is the most important political issue for today's Morocco.

Keywords:

Morocco, Western Sahara, Algeria, African Union, MINURSO, France, Maghreb.